

Verslag van het bespreking tussen Johannes Marten Den uyl en Edward Heath (London, 11 november 1973)

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. Johannes Marten Den Uyl (1919-1987) 1927-1987. Buitenlandse zaken. Stukken betreffende de situatie in het Midden-Oosten. 1973, 1138.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

URL:

http://www.cvce.eu/obj/verslag_van_het_bespreking_tussen_johannes_marten_den_uyl_en_edward_heath_london_11_november_1973-nl-85c353c7-c631-41ac-a664-5975f6f9f8ea.html

Publication date: 05/09/2012

Verslag bespreking Minister President Den Uyl met Prime Minister Heath op 11 november 1973

Na enige inleidende woorden over en weer uitte MP zijn bezorgdheid over de oliesituatie, niet alleen t.a.v. Nederland, doch evengoed voor wat andere Europese landen betrof. Erger dan de boycot tegen Nederland was z.i. de door de Arabische Staten toegepaste productiebeperking, die alle landen trof en die tegen december a.s. een werkelijk ernstige toestand op energiegebied kan teweegbrengen. Derhalve bepleitte MP een krachtige, gemeenschappelijke Europese houding om de Arabieren van de productiebeperking te laten afzien. De boycot zag de MP als moeilijk te realiseren omdat de controle in de praktijk: verre van eenvoudig was.

De PM beaamde dat het hier een wereldprobleem betrof. Naast Nederland was de B.R.D. zwaar getroffen en ook Japan voelde de Arabische druk. Niet-Arabische producenten waren al "fully extended" en konden hun productie niet op korte termijn opvoeren. Hij noemde Nigeria en Iran; deze kwestie was door de Britten met de Sjah besproken. Volgens de PM was de enige oplossing om de Arabieren te overreden de "cutbacks" op te geven. Die onaanvaardbaar te noemen had geen zin. Overreding van de Arabieren was slechts mogelijk door te doen blijken dat men geen vijandige gevoelens tegen hen had. Zijn Regering kon nu bogen op goede betrekkingen met alle Arabische landen, met inbegrip van Saoedi Arabie en Egypte. Het was goed dat de Arabieren ook vrienden hadden buiten het Sowjet-kamp; bovendien had nu het V.K. gelegenheid zijn belangen in die landen op doeltreffende wijze te behartigen.

De declaratie van Brussel noemde de PM een goed stuk, juist vanwege de nadruk op VN-resolutie 242. Het V.K. had voor deze declaratie zijn politiek beleid niet behoeven te wijzigen. Het beleid was in feite uitgesproken in de rede van Sir Alec Douglas Home te Harrogate.

Volgens de PM wilden de Israeli's 242 niet uitvoeren; vandaar de laatste oorlog, des te gevaarlijker omdat de supermogendheden deze keer nog veel nauwer bij het conflict betrokken waren dan in 1967. Werd 242 niet ten uitvoer gelegd dan zou na verloop van tijd weer een oorlog uitbreken.

De MP wees hiertegenover op nuances in resolutie 242 (Franse/Engelse tekst "territories") en op het vraagstuk der Palestijnse vluchtelingen, dat door de bewoordingen van de Brusselse verklaring veel meer een politiek (dan weleer humanitair) aspect had gekregen (deze kwestie zou ongetwijfeld in de vergadering van hedenmiddag aan de orde komen), MP achtte het onaanvaardbaar dat de Palestijnen gedeelten van Israël 's territorium toegewezen zouden krijgen.

De PM uitte zijn waardering voor het feit dat Nederland de declaratie der "Negen" te Brussel had getekend. Deze diende nu te worden gevolgd door een passende boodschap aan de Arabieren, krachtig voorgebracht (de Heer Heath doelde op het Britse voorstel om zulks via gemeenschappelijke démarches te doen, zoals door Ambassade Londen reeds aan B. Z. geseind).

De MP benadrukte nogmaals dat het hem niet alleen ging om opheffing van de boycot tegen Nederland, doch vooral om de productiebeperkingen. Een krachtig Europees front diende de Arabieren duidelijk te maken dat het niet van chantage gediend was. Op de vraag van de PM hoe hij zich dat voorstelde, verklaarde MP dat in het Arabische kamp wel degelijk verschil van mening bestond over de boycot en de cutbacks; de kleinere Arabische producenten zouden daardoor op den duur ongetwijfeld schade ondervinden.

De PM beaamde dat bv. Aboe Dhabi eigenlijk geen productiebeperkingen wilde. Juist daarom was het absoluut geboden "eimbarrassing speeches" na te laten; dan had men nog de kans dat er "geruisloos" meer olie werd geproduceerd. Maar, aldus de PM, al waren misschien sommige Arabische landen kwetsbaar, het V. K. was dat ook. Indien bv. de Arabieren hun Sterling-saldi wegtrokken dan zou dat voor Londen als financieel centrum een zware klap wezen.

De MP noemde de boycot tegen Nederland in feite een boycot tegen Europa. Anderzijds konden de Arabieren ook niet zonder Europa, daarom hadden zij Nederland geïsoleerd. Zou de huidige Europese houding (inclusief de door Premier Heath genoemde follow-up van de Brusselêe declaratie) krachtig genoeg

zijn om een einde te maken aan de cutbacks?

De PM was van mening dat de Arabische landen een effectiever controle hadden voor hun boycot dan menigeen dacht, al begreep hij de zienswijze van de MP dat controle op olie na afschepping in Europa geenszins "dicht" kon zijn.

De PM verklaarde tot besluit dat het met het oog op olieproblemen absoluut noodzakelijk was dat spoed werd gemaakt met een vredesconferentie tussen Israël en de Arabieren. "This situation cannot drift". De Amerikanen hadden eerst met zo'n conferentie willen wachten tot na de Israëlische verkiezingen, doch deze werden nu waarschijnlijk toch weer uitgesteld.

Evenmin kon gewacht worden, overeenkomstig het Israëlische recept, totdat de Arabieren aan de conferentietafel kwamen. Het was veel beter om zo'n conferentie op gang te doen brengen door een bemiddelaar, hetgeen MP beaamde. Naar nog bleek had de Heer Heath geen hoge dunk van de S.G. der V.N. als bemiddelaar, terwijl hij ook tegen bemiddeling van de supermogendheden bezwaar had omdat die dan weer veel te veel "involved" geraakten.

De PM besloot het onderhoud met uiting te geven aan zijn hoop dat MP hedenmiddag gelegenheid zou hebben om bij Mevrouw Golda Meir aan te dringen op een spoedige vredesconferentie, zoals hoger beschreven.

London, 11 november 1973.